

1

Toelichting op vrijwilligerswerk voor Vluchtelingenwerk Noordwestholland, gegeven in de
bijeenkomst met raadsleden van de gemeente Bergen op 6 september 2011, in de Raadszaal,
Molenweijdtje 2. Bergen

Mijn naam is Emma Albers. Ik ben sinds twee jaar vrijwilliger voor vluchtelingenwerk. Ik las zo'n billboard dat aan de Landweg geplaatst was: "Kent u de weg in Bergen en wilt u een vluchteling helpen?" en ik dacht: "Ja, dat lijkt me leuk, zo'n vluchteling een beetje de weg wijzen in Bergen, misschien wat taalles geven", dát ga ik doen. Ik maakte een afspraak met Diana de Haan en kon al snel beginnen als begeleidster.

In de praktijk bleek het allemaal wel ietsje anders te zijn dan ik in mijn romantische voorstelling voor ogen had en in de afgelopen jaren ging er een nieuwe wereld voor mij open. Het werk als begeleider is vaak enerverend, soms wordt je er droevig van en soms wel eens blij.

Vluchtelingenwerk ondersteunt haar vrijwilligers met het aanbieden van cursussen op velerlei gebied, waardoor je meer van de achtergronden gaat begrijpen en er worden regelmatig vergaderingen belegd, waar de vrijwilligers hun ervaringen kunnen uitwisselen.

In de gemeente Bergen werken momenteel voor Vluchtelingenwerk Noordwestholland 24 vrijwilligers. Sommigen hiervan helpen bij het aanleren van de Nederlandse taal, terwijl anderen de maatschappelijke begeleiding van de vluchtelingen voor hun rekening nemen, of juridisch advies geven.

De woonplekken van vluchtelingen in de gemeente Bergen bevinden zich, door de uitgestrektheid van onze gemeente, verspreid over een flink oppervlak. Onze cliënten wonen van Groet tot in de Egmond, wat logistiek niet altijd even handig is, maar gelukkig hebben de meeste vrijwilligers een auto.

De inhoud van de maatschappelijke begeleiding is veelomvattend en start zodra de vluchteling een woning in de gemeente toegewezen heeft gekregen. Hij of zij komt dan veelal uit een asielzoekerscentrum, waar aan hem of haar na een uitgebreide procedure een verblijfsvergunning is verstrekt.

Het allereerste contact vindt plaats tijdens de bezichtiging van de toegewezen woning. Hierbij is ook een vertegenwoordiger van de verhuurder (Kennemer Wonen) aanwezig. Het gaat daarbij om het tekenen van het huurcontract, het noteren van eventuele gebreken aan de woning en het opnemen van de meterstanden.

De vrijwilliger heeft bij aankomst van de vluchteling in de gemeente een checklist ter beschikking, die moet worden afgewerkt.

Deze lijst bevat de onderdelen 'Huisvesting', 'Financiën en Verzekeringen', 'Gezondheid' en 'de Gemeente' en onder deze kopjes worden de door de vrijwilliger te verrichten werkzaamheden vermeld.

Het spreekt voor zich dat er veel te regelen is voordat de nieuwe inwoner zijn leven als Bergenaar kan starten. Natuurlijk moet er een bankrekening komen, een huisarts en een ziektekostenverzekering en moet hij worden ingeschreven in de GBA, maar ik zal mij vanavond

beperken door even in te gaan op het onderdeel Huisvesting, omdat je daar als vrijwilliger in het begin van de begeleiding veel mee te maken krijgt.

De huisvesting dus.

Onder deze noemer vallen het tekenen van het huurcontract, het aanmelden bij de energieleveranciers en het inrichten van de woning, waarvoor door de gemeente een krediet wordt verstrekt, waarmee zo efficiënt mogelijk moet worden omgegaan.

De aanschaf van de stoffering en de meubilering is een verhaal apart, waar veel werk aan vastzit. Elke vluchteling heeft hierover zo zijn eigen ideeën en stelt zijn prioriteiten. De meesten laten zich hierbij niet 'bevoogden'.

Wij beschikken over een lijst met richtprijzen van het Nibud, maar zo'n lijst werkt niet altijd. De smaak van een vluchteling is vaak anders dan die van ons Nederlanders. In het geval van mijn families werden er graag meubelen, gordijnen en vloerbedekking gekocht bij Turkse winkels en vaak blijken een televisietoestel en een computer van levensbelang te zijn. Ik moet zeggen, dat ik na twee jaar de ervaring heb dat die twee toestellen ook echt belangrijk zijn. Een goede computer komt van pas bij het maken van huiswerk voor de inburgeringscursus, voor het digitaal verwerken van de administratie en voor contacten met of over het land van herkomst. En televisieprogramma's kunnen helpen bij het aanleren van de Nederlandse taal.

Meestal gaat de cliënt pas over naar de woning als die is gestoffeerd en er bedden, wat meubelen, verlichting en keukenspullen zijn aangeschaft.

Dit wat het hoofdstuk Huisvesting aangaat. Wat betreft de financiën en de verzekeringen hebben veel vluchtelingen daarbij geruime tijd hulp nodig omdat er een enorme papierwinkel op ze af komt. Dit zijn ze in hun thuisland meestal niet gewend. Steeds weer brengt de post brieven waarvan ze maar moeilijk kunnen inschatten wat ze betekenen. Wat is belangrijk? Wat heeft haast? Wat is reclame? Wat moeten ze doen? De begeleider assisteert daarbij.

Tot zover het draaiboek dat de vrijwilliger bij de aanvang van de begeleiding een richtlijn geeft voor wat allereerst voor de vluchteling geregeld moet worden.

Maar het afwerken van dat draaiboek is slechts een hulpmiddel voor de vrijwilliger in het begin, want als de woning eenmaal is ingericht en de cliënt zijn intrek heeft genomen in zijn 'paleisje' (en dat is het écht wel als je een hele tijd in een kamertje in een asielzoekerscentrum woont) dan volgt de start van de eigenlijke maatschappelijke begeleiding:

De cliënt moet nu wegwijs gemaakt worden in zijn woonplaats. Waar zijn de winkels? Hoe staat het met het openbaar vervoer? Moeten er kinderen op een school worden aangemeld? Kan hij gaan kennismaken met de bureaus? Het duurt niet lang of hij of zij krijgt een oproep om aan de inburgeringscursus deel te nemen en dat betekent vaak dat er voor vier ochtenden of middagen per week kinderopvang gezocht moet worden.

Als die inburgeringscursus of oriënterende taalcursus gestart is (en soms al eerder) komt ook de taalvrijwilliger in zicht. Deze zal over het algemeen 1 x per week de cliënt bijstaan om zo snel mogelijk de Nederlandse taal onder de knie te krijgen.

Soms willen vooral jonge vluchtelingen zich aanmelden voor een bepaalde studie en ook daarbij helpt de vrijwilliger ze.

De vrijwilligers begeleiden gezinnen, soms alleenstaanden, met allerlei nationaliteiten.

In de Gemeente Bergen zijn dat Iranese, Iraakse, Afghaanse, Oegandese, Somaliërs, Tibetanen, Syriërs, Azerbeidzjanen, Armeniërs e.a. en elke begeleider komt weer andere problemen tegen.

De vluchtelingen spreken allemaal hun eigen taal en er is onderling weinig contact. Een van onze vrijwilligers, organiseert jaarlijks een bijzonder evenement voor de vluchtelingen, zoals een sinterklaasfeest, of een kookcursus voor vluchtelingenvrouwen, samen met Nederlandse vrouwen uit de gemeente. Hier ontmoeten ze elkaar en dit soort gebeurtenissen wordt erg gewaardeerd. Het halen en brengen naar de locatie wordt door de vrijwilliger verzorgd, want hoe kom je anders vanuit Egmond of Groet 's avonds naar de Oorsprong in Schoorl en weer terug? Een andere vrijwilliger heeft een wandelproject voor vluchtelingen opgezet. Op zaterdagmorgen, 1 x per maand, wordt er gewandeld in de duinen van Schoorl, Bergen of Egmond. Zo konden de vluchtelingen kennismaken met de mooie natuur in hun woonplaats en ongedwongen met elkaar een praatje maken. Er wordt nog bekeken of dit project komend najaar een vervolg krijgt.

Het leggen van contacten in de directe omgeving van hun woning blijkt voor de vluchtelingen over het algemeen niet zo eenvoudig te zijn; men wordt toch al snel als "vreemdeling" beschouwd.

De groep vrijwilligers in de gemeente Bergen bestaat uit personen die elk hun eigen vaardigheden bezitten. Er zijn er die goed zijn in taal of in administratieve- en computerzaken, sommigen hebben juridische kennis, anderen hebben grote sociale vaardigheden. Als dat nodig is – en dat is zeker in de beginfase van de begeleiding het geval – kan een tolk worden ingeschakeld. Soms hebben onze cliënten een vaste tolk, een vriend of iemand uit hun voormalig asielzoekerscentrum die de Nederlandse taal machtig is, of goed Engels spreekt. Vaak is het in het begin een kwestie van handen en voeten taal en dingen uitleggen. We komen er altijd wel uit. Veel van mijn collega vrijwilligers werken al jarenlang voor Vluchtelingenwerk, en begeleiden vaak meerdere gezinnen, wat dat betreft kom ik nog maar net kijken. Het is erg nuttig om tijdens de vergaderingen te horen wat collega vrijwilligers ervaren tijdens hun begeleiding.

Tot zover het algemene verhaal over het vrijwilligerswerk bij Vluchtelingenwerk Noordwestholland. Het moge duidelijk zijn dat veel van onze vluchtelingen traumatische ervaringen hebben gehad. Zij maakten een oorlog mee, werden soms beschoten of zijn vervolgd om politieke redenen. Zij lieten daarom hun land, hun familie en hun bezittingen achter om een

onbekende toekomst tegemoet te gaan in een vreemd land met een koud en nat klimaat, waar heel veel wetten en regels gelden.

Nu vertel ik u nog graag iets over mijn eigen ervaringen met de begeleiding van vluchtelingen.

Ik begeleid sinds twee jaar twee Somalische gezinnen. Mensen dus die komen uit dat land aan de Indische Oceaan, in het Oosten van Afrika, waar al zo lang oorlog is, waar Al Shabaab haar wrede bewind voert en waar momenteel zo'n vreselijke hongersnood heerst.

Het ene gezin woont in Groet en bestaat uit vader, moeder en vijf kinderen in de leeftijd van 2 tot 7 jaar. Een collega vrijwilliger helpt hun met de administratie en een andere collega geeft eens per week taallessen aan de vrouw des huizes. De man leerde fietsen in het asielzoekerscentrum en de vrouw wil ook heel graag leren fietsen. Die kunst proberen wij, vrijwilligers, haar bij te brengen, maar dat blijkt een hele onderneming te zijn, ondanks de fiets met lage instap. Stelt u zich voor: een prachtige Somalische, met hoofddoek en lange rok, die op schattige open sandaaltjes probeert te fietsen, met een roepende peuter achter zich aan en twee vrijwilligers die, krampachtig aan de bagagedrager trekkend, proberen haar tegen te houden als ze dreigt te vallen. De fietscursus in Alkmaar begint in oktober weer, maar dat zal veel organiseren vergen in verband met de schooltijden van de kinderen. Leren fietsen blijft echter een doel om na te streven, want wat begin je in het afgelegen Groet zonder fiets of auto, helemaal aangewezen op dat ene supermarktje?

De oudste kinderen zitten op de Groeter School, vader en moeder volgen de inburgeringscursus. Met dit gezin heb ik heel wat meegemaakt, want niet alles liep altijd van een leien dakje. Zo werd de jonge moeder al snel tijdens mijn begeleiding ernstig ziek. Ze bleek tuberculose te hebben en alle gezinsleden en de begeleiders, kwamen onder controle bij de GGD.

Maandenlang was de vrouw ernstig ziek. Ze viel vele kilo's af en voelde zich lange tijd erg zwak. Met een gezin met 5 jonge kinderen was het toen erg zwaar voor beide ouders. De gemeente Bergen heeft er toen voor gezorgd dat het gezin voor enige maanden hulp kreeg van een thuiszorgster. Deze dame heeft de moeder veel kunnen leren over het doen van de huishouding en de voeding en opvoeding van de kinderen en haar begeleiding werpt nog altijd zijn vruchten af. Je moet je ook voorstellen dat je nooit eens je ouders, een tante of een zus kunt inschakelen om je te helpen: je staat er helemaal alleen voor. Dan is het goed dat er in elk geval iemand van Vluchtelingenwerk is die je om hulp kunt vragen. Dus ging ik regelmatig met ze naar de Jeugdzorg van de GGD voor zuigelingenverzorging, kleuterzorg en alle inentingen. Gelukkig vallen de oudste vier kinderen nu onder de Schoolartsdienst en verkeert het hele gezin momenteel in goede gezondheid.

Ik was contactpersoon voor de school, want de taal was een groot probleem bij het communiceren met schoolleiding en leraressen. De mensen van de Groeter School hebben er alles aan gedaan om de kinderen te laten integreren op school. Ze hebben gezorgd voor extra taallessen en momenteel gaat de oudste naar groep 3 omdat ze nu goed genoeg is voorbereid op het leren lezen en schrijven. Het vierde kind is nu ook naar de Groeter School gegaan, dus met het oog op de vergrijzing van onze gemeente kan deze school blij zijn met dit gezin.

Ik leerde moeder hoe ze moest zorgen voor een traktatie op school als de kinderen jarig waren

en hoe ze thuis een partijtje kon organiseren. Dat was voor haar allemaal nieuw, maar ze deed erg haar best en bakte bij voorbeeld de mooiste pannenkoekjes om uit te delen.

De man wil heel graag werken. Hij zat op een leer-werk project van WNK, dat is werken en de taal leren, maar door de ziekte van zijn vrouw - en later door alle spanningen ook van hemzelf - liep dat allemaal niet zo soepel. Momenteel is hij helaas zonder werk. Onvoldoende kennis van de Nederlandse taal blijkt vaak een struikelblok te zijn bij het vinden van een baan.

Bij in het weekend optredende ziektes of ongelukjes van de kinderen breng ik ze naar de huisartsenpost in Alkmaar Noord, want dan kost het openbaar vervoer vanuit Groet teveel tijd. Via het Jeugdsportfonds is subsidie verkregen voor vier kinderen om lid te worden van een sportvereniging. Een mooi initiatief om zo ook kinderen uit gezinnen met een minimum inkomen aan sport te laten meedoen. Deze week zijn de vier oudsten begonnen bij Gymnastiekvereniging Gymlust in Groet. Lenig en soepel zijn ze al wel, maar het verenigingsleven zal weer een nieuwe stap zijn op weg naar hun integratie. Door een bijdrage van de gemeente aan mensen met een minimum inkomen kon de oudste afgelopen winter ook meedoen aan het schoolschaatsen op de ijsbaan in Alkmaar en jawel hoor, zij kan nu schaatsen (en meteen ook rollerskaten), dus nu maar hopen dat ze een keer kan schaatsen op de slootjes van Groet. De laatste tijd merk ik dat de moeder van het gezin wat meer contact zoekt met andere moeders in de buurt. Zij probeert dan een gesprek aan te knopen en is niet meer zo bang om taalfouten te maken, of uitgelachen te worden.

Tot zover mijn gezin uit Groet, waarvan ik de intensieve begeleiding zo langzamerhand aan het afbouwen ben.

De begeleiding van het tweede gezin is totaal anders, hoewel ook dit gezin uit Somalië komt. Hier was de moeder, samen met een dochtertje van 3 jaar, gevlucht uit Mogadishu en vanuit het Asielzoekerscentrum in Rotterdam geplaatst in Egmond aan Zee. Voor haar was het het allerbelangrijkste dat ze werd herenigd met haar man en kinderen, die intussen vanuit Somalië waren gevlucht naar Ethiopië en daar met zijn allen zaten te wachten op toestemming om naar Nederland te komen. Voor een aantal kinderen loopt de gezinsherenigingsprocedure nog steeds, maar de echtgenoot en vier kinderen verblijven sinds november vorig jaar in het Asielzoekerscentrum in Utrecht. De procedure voor hereniging met de andere kinderen loopt nog bij de IND, een advocate behartigt hun belangen. De man en de 4 kinderen in Utrecht hebben intussen een verblijfsvergunning gekregen, maar zij kunnen jammer genoeg niet bij hun vrouw en moeder in Egmond aan Zee gaan wonen omdat de flat daarvoor te klein is. Moeder en dochter reizen nu elk weekend, zodra ze vrij zijn van school, van Egmond aan Zee naar Utrecht en weer terug. Ze verwachten een dezer dagen gezinsuitbreiding (hoera, een kindje dat in Nederland geboren wordt!), dus dan zijn zij, het nieuwe broertje of zusje meegerekend, met zijn achten. Het gezin zoekt nu via de woningwebsite van het COA een grotere woning in Utrecht, maar ook in Utrecht liggen de grote woningen niet voor het oprapen.

De moeder is een moedige vrouw, die in haar eentje met haar dochtertje naar Nederland vluchtte, in de hoop haar gezin te kunnen laten overkomen om hier veilig te kunnen leven. Zij heeft leren fietsen op de fietscursus in Alkmaar en volgt trouw haar Nederlandse lessen, zelfs nu

ze hoogzwanger is. Een collega vrijwilliger helpt met het invullen van formulieren en het controleren van betalingen. Hoe ze het fixt snap ik niet, maar sinds kort doet ze wat vrijwilligerswerk in de Hendrikstichting. Ze brengt daar eens per week thee en koffie rond en hoopt daardoor nog sneller Nederlands te leren. Ik neem mijn petje voor haar af.

Beide moeders van 'mijn' gezinnen zijn amper 30 jaar oud en hebben al heel veel meegemaakt. Ze slaan er zich moedig doorheen en ik hoop dat ze gelukkig worden in ons rijke land. Ik heb daar wel vertrouwen in, zeker als ik zie hoe snel hun kinderen zich de Nederlandse taal eigen maken en hoe zij zich moeiteloos aanpassen aan hun nieuwe omgeving.

Ik hoop dat u mijn verhaal interessant vond en dank u voor uw aandacht.